

Respektera patientens åsikt om orsaken till besvären

Patienter som tror att deras besvär beror på amalgamfyllningar eller elektromagnetiska fält tycker ofta att de inte blir tagna på allvar i sjukvården. Det är emellertid viktigt för en förtroendefull kontakt att läkaren respekterar patientens egen uppfattning om besvären, även om det inte finns några vetenskapliga bevis för ett samband med amalgam eller elektriska fält, understryker Socialstyrelsen i nya allmänna råd. Hos vissa patienter kan ett samband inte uteslutas, och »myndigheternas försiktighetsprincip» innebär att exponeringen sänks så långt möjligt.

Många patienter som sätter sina besvär i samband med amalgamfyllningar eller elektriska magnetiska fält upplever att de får ett dåligt bemötande i vården. De tycker inte att de blir respekterade och tagna på allvar.

Vetenskapligt underlag för samband saknas

Ett problem vid utredningen av dessa patienter är att det å ena sidan inte finns något vetenskapligt underlag som styrker ett samband mellan allmänna sjukdomssymtom och amalgamfyllningar respektive elektricitet. Å andra sidan kan ett samband inte uteslutas hos vissa patienter. Det finns dock inga kliniskt utvärderade prov som kan ange vilka dessa patienter i så fall skulle vara.

För att ge stöd och vägledning för personal inom hälso- och sjukvården – framför allt läkare – ger Socialstyrelsen ut nya allmänna råd (SOSFS 1998: 3 (M)) om bemötande och utredning av berörda patienter. Råden innehåller inte

någon ny genomgång av den vetenskapliga litteraturen som behandlar effekten på hälsan av amalgamfyllningar respektive elektricitet.

Försiktighetsprincip: minska exponeringen

Socialstyrelsen rekommenderar liksom i tidigare allmänna råd att amalgam hanteras så att både individuell exponering och kontaminering av miljön nedbringas till lägsta möjliga nivå. Beträffande exponering för elektricitet och magnetiska fält hänvisas till »myndigheternas försiktighetsprincip». Den innebär att man i samhället bör sträva efter en minskad exponering med hjälp av de åtgärder som kan vidtas till rimliga kostnader fastän ett samband mellan elpåverkan och sjukdomssymtom inte är klarlagt.

Liksom i tidigare allmänna råd framhålls att patientens besvär är verkliga och att patienten självfallet skall visas respekt.

Tänk på differentialdiagnoser

För att skapa en förtroendefull kontakt är det viktigt att läkaren respekterar patientens egen uppfattning om orsaken till besvären. Detta behöver inte innebära att läkaren delar patientens åsikt, men det är läkarens ansvar att ge patienten tillräckligt med tid och en allsidig utredning så att inga differentialdiagnoser förbises.

En förtroendefull kontakt mellan patient och läkare är nödvändig för att denne efter hand skall kunna få belyst patientens hela situation såväl somatiskt och psykiskt som socialt med arbete, familj etc och hur alla omständigheter påverkar varandra. I de allmänna råden framhålls vad som kan vara viktigt att tänka på i mötet med berörda patienter. Nyckelord är att lyssna och ta patienten på allvar. Ett gott bemötande av patienten är avgörande också för att åstadkomma bästa möjliga behandling.

Kvikksilveranalys som rutin ger ingen vägledning

De allmänna råden innehåller förslag till utredning och behandling, symtombilder beskrivs och viktiga dif-

ferentialdiagnoser anges. Behov av odontologisk bedömning betonas för de patienter som sätter besvären i samband med amalgam.

Det är dock inte meningsfullt att rutinmässigt bestämma kvicksilver i blod eller urin, och detta rekommenderas sålunda inte. Patienter med amalgamrelaterade besvär har inte visats ha förhöjda värden och analys av kvicksilver ger därför ingen vägledning i detta sammanhang.

För patienter med elrelaterade besvär framhålls betydelsen av att skapa kontakt med företagshälsovård eller yrkes- och miljömedicinsk enhet.

Vid sjukskrivning bör läkaren på ett tydligt sätt beskriva de symtom som utgör arbetshinder samt redovisa de undersökningsfynd som föreligger. Det är även av värde att patientens egen uppfattning om sjukdomsorsaken redovisas.

Amalgam- och elsanering saknar vetenskapligt stöd

I dag finns inte vetenskapligt underlag för att aktivt rekommendera amalgamsanering vid sjukdomssymtom annat än vid allergiska reaktioner. Vetenskapligt stöd saknas även för elsanering.

Om grundlig utredning inte kan ge någon säker förklaring till patientens besvär, och om behandlingsinsatserna inte varit framgångsrika, bör läkaren dock kunna ha förståelse för och acceptera om patienten vill pröva andra utvägar såsom amalgam- eller elsanering.

De allmänna råden har tagits fram i en arbetsgrupp som knutits till Socialstyrelsen samt en referensgrupp med representanter från patientföreningar och professionen. •

Författare

PER G SWARTLING
medicinalråd, Socialstyrelsen,
Stockholm.